

**SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ
NAUKOWYCH
SCIENTIFIC MEETING REPORTS**

**HISTORIA BOTANIKI NA XVII
MIĘDZYNARODOWYM KONGRESIE
BOTANICZNYM (WIEDEŃ, 17–23 VII 2005)**

**History of botany during the XVII International
Botanical Congress (Vienna, 17–23 VII 2005)**

W ramach XVII Międzynarodowego Kongresu Botanicznego, który odbył się w dniach 17–23 lipca 2005 roku w Wiedniu, w swojej sekcji spotkali się m.in. naukowcy zajmujący się historią botaniki. Sesję prowadzili: Christa Riedl-Dorn – dyrektor Archiwum Muzeum Historii Naturalnej w Wiedniu oraz Walter Lack – dyrektor Muzeum Botanicznego w Berlin-Dahlem. Wiodący wątek obrad koncentrował się przede wszystkim na zagadnieniu historii botaniki w Austrii. Taki też był tytuł przewodni sekcji grupującej historyków botaniki. Wygłoszono siedem referatów.

W pierwszym referacie C. Riedl-Dorn przedstawiła rozwój botaniki w Austrii na przestrzeni wieków, sylwetki najślawniejszych austriackich uczonych oraz ich dokonania. Ważnym aspektem w poznawaniu flory świata były austriackie wyprawy naukowe. Organizowano podróże do środkowej i południowej Ameryki, południowej i zachodniej Afryki, Australii, południowo-wschodniej Azji, na Hawaje, do Chin. Najślawniejszą z nich była ekspedycja do Brazylii. Z każdej przywożono bogate materiały, które wzbogacały kolekcję cesarską.

Następny referat wygłosił W. Lack. Dotyczył on najświetniejszego okresu botaniki austriackiej zwanego „złotym wiekiem”, który zawierał się w latach 1750–1850. Wiązał się on z silnymi zainteresowaniami botanicznymi czterech pokoleń austriackiej rodziny cesarskiej. Jej członkowie założyli ogród botaniczny przy Uniwersytecie Wiedeńskim oraz drugi, prywatny przy swojej podwiedeńskiej, letniej rezydencji Schönbrunn.

Obecnie ogród cesarski potrafi jeszcze zachwycić ogromem swojego założenia, ale zwiedzającemu towarzyszy wrażenie, że lata swojej największej świetności ma on już za sobą. Kluczowymi postaciami tego okresu byli profesorowie botaniki: Nicolaus Joseph Freiherr von Jacquin, jego syn Joseph Franz i Stephan Ladislaus Endlicher. Oba referaty doskonale urozmaicał bogaty materiał ilustracyjny.

Referat dotyczący znakomitego austriackiego malarza przyrody, Ferdinanda Bauera (1760–1826), wygłosił D. J. Mabberly. Artysta brał udział w wyprawach naukowych, w czasie których wykonywał precyzyjne szkice spotykanych roślin i zwierząt, na podstawie których, po powrocie z podróży, tworzył barwne dzieła. Było to możliwe, ponieważ stosował on interesującą metodę polegającą na przypisaniu kolorom i ich odcieniom konkretnych numerów. Jego „kod kolorów” składał się z setek cyfr.

Na temat austriackich badań botanicznych na terenie Iranu wypowiedział się H. U. Riedl. Zostały one rozpoczęte około połowy XIX wieku. Kolekcje zebrane podczas różnych wypraw, przechowywane przez Muzeum Historii Naturalnej i Uniwersytet Wiedeński, posłużyły do opracowania przez K. H. Rechingera „Flory Iranu”.

M. Petz-Grabenbauer przedstawił referat dotyczący Richarda Wettsteina von Westersheim i jego teścia Antona Kernerera von Marilaun. Uczni byli wybitnymi botanikami, obaj zapisali się jako dyrektorzy wiedeńskiego Ogrodu Botanicznego. Richard Wettstein był organizatorem II Międzynarodowego Kongresu Botanicznego, który odbył się w Wiedniu dokładnie sto lat temu.

Janowi Ingen-Houszowi – odkrywcy procesu fotosyntezy był poświęcony referat B. Lötscha. Referujący zapoznał słuchaczy z ciekawszymi szczegółami życia uczonego i aspektami jego najdonioślejszego odkrycia. Zanim Ingen-Housz wykonał eksperymenty, które zapisały jego imię w historii nauki, był związany z cesarskim dworem austriackim Marii Teresy, gdzie pełnił funkcję specjalisty od szczepień przeciw ospie.

Jedynym referatem, który nie nawiązywał do głównego zagadnienia była prezentacja przed-

Fot. 1. Uczestnicy sesji historii botaniki podczas XVII Międzynarodowego Kongresu Botanicznego.

Phot 1. The participants of the session on history of botany, XVII International Botanical Congresses.

stawiona przez K. Sutora. Dotyczyła ona zielnika, który jest zachowany w Muzeum Morawskim. Został on założony przez K. K. Munch-Bellinghausena. Obecnie zaplanowane jest elektroniczne skopiowanie zielnika.

W sekcji zaprezentowano również trzy poster, z zapowiedzianych pięciu. Przedstawione zostało życie i działalność naukową polskiego fizjologa roślin Emila Godlewskiego sen. (przez I. Krzeptowską). Opisana została przez H. Bothe'a kolekcja znaczków z całego świata z motywami wiążącymi się z pierwiastkiem azotem. M. Skalicky opracował kolekcję tablic dydaktycznych i innych z różnych dziedzin botaniki. Jest ona przechowywana na Wydziale Botaniki i Fizjologii Roślin Czeskiej Akademii Rolniczej w Pradze, a ostatnio podjęto działania w celu zachowania jej w formie elektronicznej.

Temat historii botaniki w Austrii został wyczerpująco omówiony przez referujących.

Szkoda jednak, że słabo dopisali historycy botaniki z pozostałych krajów, przez co nie zostały zaprezentowane inne zagadnienia z tej dziedziny wiedzy. Prawdopodobnie był to jeden z powodów tego, że dyskusja była podejmowana tylko sporadycznie.

Uzupełnieniem obrad było odwiedzenie Muzeum Historii Naturalnej, po którym oprowadzała C. Riedl-Dorn. Przedstawione zostały pamiątki z austriackich wypraw naukowych. Tutaj również znajduje się w ekspozycji niezwykle kosztowny bukiet kwiatów wykonany z brylantów i innych drogich kamieni, który był darem Marii Teresy dla jej małżonka Franciszka I. Po zapoznaniu się z wymienioną ekspozycją, która stanowiła niewielki fragment całości wystawy Muzeum, uczestnicy konferencji mieli możliwość obejrzenia cennych zbiorów archiwalnych niedostępnych dla zwiedzających. Zaprezentowany został zbiór rzadkich zielników

(XVI–XIX w.) i bogata kolekcja tablic z przepięknymi ilustracjami botanicznymi autorstwa między innymi N. J. von Jacquina, H. W. Schotta, F. L. Bauera i J. Ibmayera.

Konferencji towarzyszyła również specjalna wystawa w Austriackiej Bibliotece Narodowej. Ekspozycję umieszczono w zachwycającym pomieszczeniu barokowej biblioteki tzw. „Prunksaal” (z niemieckiego: Prunk – przepych, Saal – sala). Na wystawie zaprezentowano największe osiągnięcia w zakresie ilustracji botanicznej na podstawie unikatowej kolekcji. Ekspozycja rozpoczęła się od ilustracji z dzieła *Codex Vindobonensis* Dioskuridesa, a następnie przechodziła chronologicznie poprzez najbardziej znane zielniki wystawione w oryginale. Przedstawieni byli następujący autorzy i ich dzieła: Leonhart Fuchs *Kräuterbuch*, Pietro Andrea Mattioli *Commentari... in sex libros Pedacii Dioscoridis*, Basilius Besler *Hortus Eystettensis*, Carolus Clusius *Reriariorum aliquot stirpum...*, Nicolas Joseph Jacquin *Hortus botanicus Vindobonensis* (pozycja dedykowana Marii Teresie) i *Flora Austriaca*. Dzieła te zawierały piękne ryciny roślin, które często były ręcznie kolorowane.

Dzięki wysiłkowi gospodarzy uczestnicy Kongresu mieli możliwość szczegółowego zapoznania się z dziejami botaniki w Austrii. Wystawa w Austriackiej Bibliotece Narodowej i zwiedzanie Archiwum Muzeum Historii Naturalnej cieszyły się dużym powodzeniem nie tylko wśród osób zajmujących się historią botaniki.

Izabela KRZEPTOWSKA

**VIII MIĘDZYNARODOWY KONGRES
FYKOLOGICZNY (DURBAN – REPUBLIKA
POŁUDNIOWEJ AFRYKI,
13–19 SIERPNI 2005)**

**8th International Phycological Congress
(Durban, South Africa, 13–19 August 2005)**

Międzynarodowy Kongres Fykologiczny w Durbanie zorganizowany został przez Międzynarodowe Towarzystwo Fykologiczne we

współpracy z Amerykańskim Towarzystwem Fykologicznym i Towarzystwem Fykologicznym Afryki Południowej. Przewodniczącymi Komitetu Organizacyjnego byli Richard Pienaar i Stuart Sym ze School of Animal, Plant & Environmental Sciences z Uniwersytetu Witwatersrand z Afryki Południowej, natomiast w Międzynarodowym Komitecie Organizacyjnym (liczącym 74 osoby) stronę polską reprezentowała prof. dr hab. Barbara Kawecka. Wszystkie sesje plenarne, poszczególne sympozja tematyczne i sesje posterowe odbywały się w Międzynarodowym Centrum Konferencyjnym ICC w Durbanie, w którym nad porządkiem spraw organizacyjnych samej konferencji, programem dla osób towarzyszących i bezpieczeństwem czuwali przedstawiciele Turners Conferences. Sprawnie działająca codziennie od godziny 8 rano do 17:30 rejestracja i biuro informacji, dzięki dużemu zaangażowaniu Kerry de Langa i Ashona Maharaj, na bieżąco pomagały rozwiązać wszystkie problemy i wątpliwości uczestników konferencji, a także zorganizować dla osób towarzyszących liczne wycieczki w obrębie samego miasta, jak i jego okolic.

W konferencji udział wzięło 327 naukowców z całego świata (obecni byli m.in. przedstawiciele Australii, Argentyny, Brazylii, Chile, Chin, Czech, Francji, Hiszpanii, Holandii, Indii, Japonii, Kanady, Korei, Mozambiku, Niemiec, Rosji, Słowacji, Szwecji, Tajwanu, Tajlandii, USA, Wielkiej Brytanii, Włoch). Polskę reprezentowali: prof. dr hab. Adam Latała (Uniwersytet Gdański), prof. dr hab. Teresa Mrozińska (Akademia Świętokrzyska), prof. dr hab. Andrzej Witkowski (Uniwersytet Szczeciński), dr Małgorzata Bąk (Uniwersytet Szczeciński), dr Joanna Czerwik-Marcinkowska (Akademia Świętokrzyska) i dr Beata Messyasz (Uniwersytet im. A. Mickiewicza).

Abstrakty wszystkich prezentowanych referatów, komunikatów i posterów w łącznej liczbie 279, zostały opublikowane w czasopiśmie Międzynarodowego Towarzystwa Fykologicznego (International Phycological Society) – *Phycologia* (July 2005, vol. 44, No. 4, Supplement).

Program naukowy obejmował wykład plenarny przeznaczony dla wszystkich uczestników (każdego dnia rano). Wykłady te stanowiły jednocześnie wprowadzenie do tematyki dalszych, bardziej szczegółowych, prowadzonych równoległe 3–5 sesji. Wykłady plenarne wygłosili: prof. John Bolton, prof. Arthur Grossman, prof. Bland Finlay i dr Rita Colwell. Po południu odbywały się powiązane z omawianą tematyką badawczą sesje posterowe, a po nich dalsze sesje referatowe. Pierwszy wykład, tuż po ceremonii otwarcia, wygłosił prof. John Bolton; dotyczył on historii, stanu obecnego i przyszłości fykologii w Afryce Południowej („Phycology in South Africa: past, present and future”). Z aplauzem przyjęto zaproponowaną przez referującego nomenklaturę systematyczną: *Homo botanicus* subsp. *phycophilus*.

Pierwszego dnia wygłoszono łącznie 45 referatów w obrębie 5 sesji dotyczących zagadnień genetyki i ekologii gatunków inwazyjnych, zegara biologicznego mikroorganizmów, wykorzystania wyników molekularnych i morfologicznych w systematyce glonów oraz dotyczące różnorodności mikro- i makroglonów.

Zaprezentowano 24 postery powiązane z tematyką wygłoszonych wcześniej referatów. Plakaty zostały pogrupowane w układzie systematycznym, czyli osobno sinice, zielenice, dinofity, bruzdnice, krasnorosty i brunatnice. Najnowsze informacje z zakresu genetyki i budowy molekularnej komórki wykorzystano do przedstawienia zmian w filogenezie zielenic, krasnorostów i brunatnic. Interdyscyplinarny charakter wielu badań populacji glonów, szczególnie makroglonów, pozwala lepiej zrozumieć ich zmienność morfologiczną, która nadal jest jedną z ważniejszych cech przy oznaczaniu do rodzaju i gatunku. Coraz większą popularność zyskują badania mikrostruktury pancerzyków bruzdnic w połączeniu z morfometrią w analizach taksonomicznych tej grupy. Niewątpliwie najbardziej szczegółowe wyniki swoich badań związane z tymi właśnie zagadnieniami przedstawili badacze z Japonii. Molekularne analizy prowadzone wcześniej głównie na glonach hodowanych w laboratorium, zaczynają dotyczyć

także materiału z badań *in vivo*. Wyniki takich badań pozwalają lepiej zrozumieć procesy ekologiczne zachodzące w różnych ekosystemach wodnych, w poszczególnych strefach klimatycznych. Również w Polsce prowadzone są badania molekularne nawiązujące do taksonomii i filogenezy glonów z grupy *Chlorophyta* (zielenice). Jeden z prezentowanych posterów dotyczący gatunku *Bacillaria chelonum* (Collins) Hoffman et Tilden przedstawiły na konferencji prof. T. Mrozińska i dr J. Czerwik-Marcinkowska. Opisywany przez autorki materiał został zebrany na Kubie ze skorupy słodkowodnego żółwia, a następnie wprowadzony do hodowli na pożywce agarowej. Analiza uzyskanego materiału, przeprowadzona zarówno w mikroskopie świetlnym jak i TEM transmisyjnym, pozwoliła na wyodrębnienie zasadniczych różnic w obrębie grupy *Cladophorophyceae*.

Drugiego dnia obrad wygłoszono 42 referaty. Referat plenarny przedstawił profesor Arthur Grossmann i dotyczył on realnych możliwości wykorzystania wskaźników genetycznych w badaniach reakcji *Chlamydomonas reinhardtii* na zmiany zachodzące w środowisku („The use of genomic tools to examine the responses of *Chlamydomonas reinhardtii* to its environment”). Natomiast sesje referatowe dotyczyły: roli upraw mikro- i makroglonów w ujęciu ekologicznym i gospodarczo-ekonomicznym, genomiki u glonów, mechanizmów molekularnych i chemicznych w procesie biomineralizacji u fitoplanktonu oraz tendencji zmian systematycznych w obrębie poszczególnych grup glonów. Przedstawiono 27 posterów dotyczących różnorodności gatunkowej i przemysłowego wykorzystania glonów. Wieloaspektowość zagadnienia różnorodności dotyczyła nie tylko zróżnicowania wielkości mikro- i makroglonów, ale także grup ekologicznych (fitoplankton, neuston, epifity, bentos, glony aerofityczne i epibiontyczne) oraz biotopów wodnych, poczynając od Kamczatki i kończąc na Antarktydzie. W tej sesji posterowej swoje wyniki badań dotyczące zmian klimatycznych w jeziorze Zeribar w oparciu o okrzemki i makroszczątki roślin z osadów dennych przedstawiła dr M. Bąk wraz ze współautorami.

Profesor Bland Finlay w swoim referacie plenarnym, wygłoszonym w czwartek, próbował odpowiedzieć na pytanie czy mikroskopijnej wielkości organizmy eukariotyczne są najistotniejszą grupą na naszej planecie („Are microbial eukaryotes the most speciose group on the planet?”). Na sesjach poświęconych: reakcji glonów na zmiany klimatyczne, problematyki fotosyntezy glonów (od Calvina po dzień dzisiejszy) oraz systematyki krasnorostów słodkowodnych i morskich, wygłoszono 37 referatów, a podczas sesji posterowej przedstawiono 29 plakatów. W tym dniu swoje postery prezentowali także Polacy. Dr B. Messyasz wraz z grupą współpracowników z Niemiec, w ramach sesji „Ekologii populacji” dokonała porównania wpływu zmian klimatycznych (lato deszczowe i upalne) na rozwój fitoplanktonu w dwóch jeziorach europejskich o zbliżonych cechach morfometrycznych: Kociołek (Wielkopolski Park Narodowy) i Holzmaar (The Eifel Volcanic Field koło Kolonii). Natomiast prof. A. Latała przedstawił poster dotyczący światła jako czynnika stresogennego, powodującego zmiany w kompozycji barwników i przebiegu fotosyntezy w komórkach sinicy z Morza Bałtyckiego – *Phormidium amphibium*.

Ostatniego dnia konferencji wygłoszono 42 referaty i zaprezentowano 20 posterów nawiązujących do systematyki okrzemek, problemów metodycznych badań fykologicznych, biologii różnych populacji fitoplanktonu oraz molekularnej i ekologicznej odpowiedzi glonów na stres. Wykład plenarny pt. „Oceany, klimat i zdrowie ludzi” (Oceans, climate, and human health) wygłosiła dr Rita Colwell. O rewizji kolekcji okrzemek litoralu morskiego Malcolm H. Giffena z Afryki Południowej mówił prof. A. Witkowski. Kolekcja posiadała tylko dokumentację rysunkową i profesor A. Witkowski podjął się wykonania zdjęć spod mikroskopu świetlnego i skaningowego na bazie istniejących preparatów oraz weryfikacji oznaczonego materiału. Ze względu na wartość historyczną i różny stopień zachowania preparatów wysunięta została propozycja ponownego pobrania prób ze stanowisk wytypowanych 100 lat temu

przez M. H. Giffena. Najnowsze badania kolekcji pozwoliły na stwierdzenie obecności gatunków nowych dla flory okrzemek.

Wszystkie przedstawione referaty stanowiły dobrą podstawę do licznych dyskusji i rozważań nad obecnym stanem rozpoznania glonów na wszystkich poziomach badań. Wiele uwagi poświęcono także rozmieszczeniu geograficznemu glonów morskich. Ich stan skatalogowania i opis występowania nie we wszystkich częściach świata jest zadowalający, nawet w Europie. Jak podali badacze z Wielkiej Brytanii, u wybrzeży Anglii obecnie aż 13 gatunków glonów morskich należy do zagrożonych. Są wśród nich krasnorosty, brunatnice i zieleńce. Zagrożone są nie tylko poszczególne gatunki, ale także siedliska z dużymi populacjami rzadkich gatunków glonów. Do tej pory nie powstała w Wielkiej Brytanii czerwona księga ginących glonów morskich. W podobnej sytuacji są także inne kraje położone przy Oceanie Atlantyckim i Indyjskim. Prezentowane postery cieszyły się również dużym zainteresowaniem, a zamieszczone zdjęcia autorów pozwalały na szybkie odszukanie prelegenta i dalszą kontynuację dyskusji nad prezentowanymi wynikami, również podczas przerw między sesjami i w kularach hotelowych.

Organizatorzy kongresu starali się dostarczyć wszystkim uczestnikom wielu niezapomnianych wrażeń z pobytu w Afryce Południowej. Stąd mogliśmy uczestniczyć w wieczorze powitalnym, niezapomnianym wieczorze afrykańskim (zorganizowanym w uShaka Stretch), uroczystej kolacji (w trakcie której odbył się występ hinduskiej i afrykańskiej grupy wokalnno-tanecznej), wreszcie w spotkaniu pożegnalnym. Mieliśmy niepowtarzalną okazję popróbować nie tylko tradycyjnych potraw afrykańskich (paszteciki z mięsem, *vetkoek* czyli kulki z ciasta smażone w głębokim tłuszczu), lecz również specjalności kuchni takich krajów, jak Etiopia, Mali czy Senegal.

Niewątpliwie Republika Południowej Afryki zadziwia różnorodnością środowiska naturalnego i niezwykłym bogactwem flory i fauny. Mogliśmy się o tym przekonać podczas licznych wycieczek zorganizowanych

przez Turners Conferences (zarówno tych przed- i pokongresowych, jak i odbywających się w trakcie trwania samego kongresu). Jediną przeszkodą w przeżyciu tak bogatego programu był brak wolnego czasu i niezwykle istotne kwestie finansowe. My zdecydowałyśmy się zwiedzić Durban i Kraj Zulusów oraz uczestniczyć w dwóch wycieczkach. Ten malowniczy region (którego wybrzeże obmywają ciepłe wody Oceanu Indyjskiego) słynie z podzwrotnikowego klimatu, plantacji trzciny cukrowej, piaszczystych plaż i zachowanych w naturalnym stanie rezerwatów dzikich zwierząt. W Durbanie zwiedziłyśmy ogród botaniczny, założony w 1849 roku jako stacja eksperymentalna roślin tropikalnych. Dom Orchidei im. Ernesta Thorpa, jednego z pierwszych tutejszych kustoszy, zasłynął jako najstarsza wystawa botaniczna w RPA. Niezwykły zbiór sagowców i palm, rosnących tu na obszarze 15 km², należy do największych na świecie. Obejmuje on także niezwykle rzadkie gatunki, np. męski okaz zgłownienia pochodzący z lasów w Ngoye, który udało się przesadzić w 1916 roku. Spośród 480 gatunków drzew należy wymienić najstarsze w RPA, a pochodzące z Ameryki Południowej okazy jakarandy. Do innych ciekawostek należy ścieżka dla niewidomych z informacjami w alfabecie Braille'a, herbarium, sztuczne jezioro i ogród herbaciany. Nasz pobyt przypadał na koniec pory zimowej, bowiem sierpień, to ostatni jej miesiąc. Ogród botaniczny powitał nas kwitającymi azaliami i rododendronami oraz przepięknymi srebnikami (to jeden z popularniejszych rodzajów Afryki Południowej). W Durbanie warto zobaczyć również Muzeum Nauk Przyrodniczych, usytuowane na parterze ratusza miejskiego, którego budowę ukończono w 1910 roku. Ekspozyty obejmują różnorodną tematykę, od dzikiej fauny i flory Południowej Afryki do geologii. Jest tam też sala poświęcona ptakom, wystawa dinozaurów i egipska mumia. Niezapomniane wrażenia pozostawia także wędrówka na „Golden Mile” i pobyt w „Morskim Świecie”, który składa się z akwarium i delfinarium. W głównym zbiorniku żyją różne tropikalne ryby, żółwie morskie i płaszczki.

Dwa razy dziennie płetwonurkowie wchodzi do zbiornika, aby karmić jego mieszkańców. W delfinarium organizuje się występy delfinów, fok i pingwinów.

Kolejna nasza wyprawa to Dolina Tysiąca Wzgórz, inaczej Dolina Umgeni (Valley of 1000 Hills). Ciągnie się ona od wybrzeża w Durbanie do Nagle Dam na wschód od Pietermaritzburga. W tej części RPA dominuje jedna grupa ludności, a mianowicie Zulusi. Nazwa Zulu (niebo) pochodzi od jednego z dawnych wodzów (Czaki). Jego potomkowie nazywani byli *abakwa Zulu*, czyli lud Zulu. Górzysty krajobraz i tradycyjne wioski zuluskie (*kraal*), farma krokodyli i węży, to główne przyczyny dla których warto zobaczyć te tereny. Mieliliśmy możliwość podziwiać niezwykłą wioskę-skansen, wysłuchać opowieści przewodnika o fascynujących dziejach narodu zuluskiego, ilustrowanych tradycyjnymi tańcami, walką wręcz i rzutami dzidą.

W trakcie trwania kongresu środa była jedynym dniem, w którym wszyscy uczestnicy wyjeżdżali na różne zaproponowane wcześniej przez organizatorów wycieczki. My wybrałyśmy Park Hluhluwe-Umfoloji (964 km² powierzchni), znany na całym świecie ze swego programu ochrony nosorożców. Nietknięte ręką ludzką tereny, które leżą w jego granicach, obejmują falujące pagórki, podzwrotnikową puszcę, las akacji oraz rzeki, wzdłuż których rosną palmy. W 1895 roku utworzono tu dwa rezerwaty dzikich zwierząt – Hluhluwe i Umfolozi. Ich celem była ochrona ginącego nosorożca na terenie Południowej Afryki. Na początku lat pięćdziesiątych XX wieku rezerwaty połączono korytarzem, a w 1989 roku utworzono z nich jeden obszar. Obecnie jest to czwarty co do wielkości rezerwat w RPA. Należy też do czołowych ostoi dzikiej zwierzyny w kraju. Różnorodna roślinność dostarcza pożywienia wielu gatunkom zwierząt. Są tu olbrzymie stada niali, impali, gnu, kudu, zebra, bawołów, a także słoni (ich populacja liczy 200 sztuk), nosorożce (1200 nosorożców białych i 400 czarnych), żyrafy, lwy, lamparty, hieny i gepardy. Na terenie parku, na wysokości 450 m, znajduje się obóz Hilltop Camp, z którego można oglądać piękne

widoki leżących poniżej terenów i odpocząć po trudach bezkrwawego safari. Co prawda ze słynnej afrykańskiej „Wielkiej Piątki” (nazwa ta, pochodząca z żargonu myśliwych, oznacza pięć najgroźniejszych gatunków zwierząt, będących jednocześnie najbardziej poszukiwanym trofeum myśliwskim) widzieliśmy tylko słonia i bawoła afrykańskiego oraz nosorożca czarnego. Ale może to i lepiej, że nie wypatrzył nas żaden lew czy lampart. Przecież kolejny kongres już za cztery lata, i to w Japonii! Nasz kolega prof. Adam Latała skorzystał z wycieczki pokongresowej i zwiedził jeden z najświetniejszych na świecie, ale także jeden z największych i najstarszych, Park Narodowy im. Krugera, którego tereny biegają wzdłuż północno-wschodniej granicy RPA. Na powierzchni niemal 2 mln ha ochronie podlega tam olbrzymia liczba gatunków roślin i zwierząt. Żyją w nim lwy, lamparty, słonie, bawoły, nosorożce, gepardy, żyrafy, hipopotamy, a także wiele gatunków antylop i mniejszych zwierząt – łącznie 147 gatunków ssaków, ponad 500 gatunków ptaków, 114 gatunków gadów i 49 gatunków ryb. Afryka Południowa potrafi oczarować i zachwycić wszystkich.

Joanna CZERWIK-MARCINKOWSKA,
Beata MESSYASZ

**WARSZTATY TERENOWE SEKCJI
BRIOLOGICZNEJ PTB „SŁOWINIEC 2005”
(IZBICA, 7–11 WRZEŚNIA 2005)**

**Field workshop of the Bryological Section
of the Polish Botanical Society
„Słowiński National Park 2005”
(Izbica, Poland, 7–11 September 2005)**

W tym roku Sekcja Briologiczna PTB zorganizowała swoje coroczne warsztaty briologiczne na terenie Słowińskiego Parku Narodowego. Warsztaty odbyły się w dniach 7–11 września, a ich uczestnikami byli członkowie Sekcji oraz zainteresowani briologią doktoranci rozmaitych uczelni, także zagranicznych (Uniwersytet Karola w Pradze) (Fot. 1). Godne

podkreślenia jest zainteresowanie dyrekcji Parku naszymi warsztatami. Nie tylko udzielono nam zgody na odwiedzenie obszarów objętych ścisłą ochroną rezerwatową, ale też kilkusobowa grupa pracowników aktywnie uczestniczyła w warsztatach, doskonaląc swoje umiejętności rozpoznawania mchów i wątrobowców.

Tematem wiodącym warsztatów była specyfika brioflory wybranych biotopów SPN, a ich celem były obserwacje gatunków znanych często tylko z kluczy i okazów zielnikowych na właściwych im siedliskach oraz studia terenowe nad zmiennością morfologiczną torfowców, związaną ze zróżnicowaniem warunków ekologicznych. Przewodnikiem po osobliwościach przyrodniczych tego obszaru, unikatowych nie tylko w skali naszego kraju, takich jak: międzywymowe wilgotne wrzosowiska bażynowe, atlantyckie torfowiska czy nadmorskie bory bażynowe, był Krzysztof Gos, autor opracowania dotyczącego flory mchów SPN.

Nie sposób opisać wrażeń, jakie wywołują zagubione wśród suchych piasków enklawy higrofilnej roślinności z rozległymi kopułami mchu płonnika i dywanem drobnych wilgociolubnych brio-efemerofitów. Przez dwa dni oczy briologów syciły się różnorodnością gatunkową flory torfowców, których rozpoznawania, pod okiem K. Gosa, uczyliśmy się zarówno w terenie, jak i w pracowni. Dyrekcja SPN wyraziła bowiem zgodę na nasze wejście na jeden z największych w Polsce kompleksów torfowiskowych położony na południowym brzegu jeziora Łebsko. Tam też wielu z nas zobaczyło po raz pierwszy w życiu jak wygląda i co po sobie pozostawia przemysłowa eksploatacja torfu.

A wieczorami briolodzy w niczym nie odróżniają się w swoich zwyczajach od reszty botaników. Przy ognisku bywało więc i wesoło, i chmielowo, i rubasznie.

Nocne rozmowy zaowocowały też wstępnym uzgodnieniem miejsca i celu przyszłorocznych warsztatów. Po tegorocznej, edukacyjnej wizycie na północy kraju, w następnym roku planujemy odwiedzić południe Polski, na którym wciąż jeszcze odnajdujemy obszary słabo zintensyfikowane pod względem briologicznym.

Fot. 1. Uczestnicy warsztatów briologicznych „Słowińiec 2005” (Fot. W. Pisarek).

Phot. 1. The participants of bryological workshop „Słowiński National Park 2005” (Phot. W. Pisarek).

1 – M. Szczepaniak, 2, 3, 4 – pracownicy SPN, 5 – W. Pisarek, 6 – M. Staniaszek, 7 – P. Górski, 8 – K. Gos, 9 – E. Fudali, 10 – M. Podolski, 11 – A. Stebel, 12 – S. Wierzcholska, 13 – P. Urbański, 14 – M. Wilhelm, 15 – E. Laskotová.

We wrześniu 2006 r. chcielibyśmy spotkać się w Ojcowskim Parku Narodowym, aby opracować wstępną listę mszaków tego obszaru.

Ewa FUDALI

**DRUGA SESJA NAUKOWA „PRZYRODA–
NAUKA–KULTURA. W POSZUKIWANIU
JEDNOŚCI NAUKI I SZTUKI”
(KRAKÓW, 23–24 WRZEŚNIA 2005)**

**Second scientific session “Nature–Science–
Culture. Seeking the unity of nature and art”
(Cracow, Poland, 23–24 September 2005)**

Drugie już spotkanie pod hasłem „Przyroda–
Nauka–Kultura” (Fot. 1) zostało zorganizowane

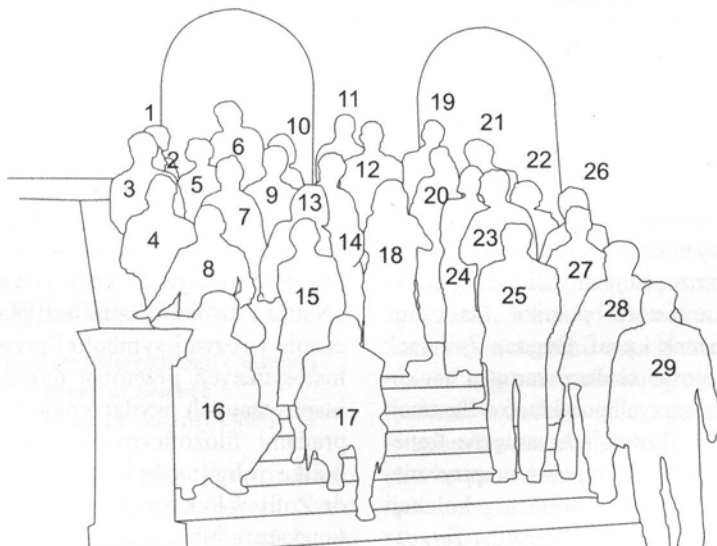
przez Ogród Botaniczny Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Sekcję Historii Botaniki Polskiego Towarzystwa Botanicznego, w dniach 23–24 września 2005 roku. Spotkanie odbyło się w budynku Collegium Śniadeckiego UJ, a także częściowo w Ogrodzie Botanicznym UJ. Jego myślą przewodnią było hasło „W poszukiwaniu jedności nauki i sztuki”. Zgromadziło specjalistów z tak różnych dziedzin, jak elektronika, architektura, historia sztuki i oczywiście biologia. Wśród takiego bogactwa wyróżniały się dwa nurty, a jednocześnie bloki tematyczne konferencji: „Humanistyczny kontekst nauk przyrodniczych” (8 referatów) oraz „Natura i sztuka” (12). Jednak ten formalny podział nie wyczerpywał z pewnością bogactwa wątków poruszonych przez prelegentów.

Tak było niewątpliwie w przypadku wystąpienia prof. Ryszarda Tadeusiewicza „Droga od odkryć przyrodniczych poprzez badania naukowe do nowych form kultury na przykładzie historii rozwoju elektroniki” otwierającego konferencję, a jednocześnie blok tematyczny „Humanistyczny kontekst nauk przyrodniczych”. Autor prezentacji wyszedł od humanistycznego kontekstu elektroniki, w tym od rozważań greckich filozofów nad właściwościami bursztynu („elektrum”), wskazał na dokonania ludzi Renesansu: humanistów, artystów i uczonych zarazem. Następnie prześledził, jak elektryczność i jej badanie przestało być jedynie przedmiotem zainteresowań przyrodników, a zaczęło kształtować świat, w tym także sztukę i całą sferę ludzkiego życia, którą nazywamy kulturą, o czym możemy się przekonać zwłaszcza w czasach współczesnych. Kolejną prelegentką, dr hab. Maria Kapiszewska ukazała odmienne znaczenie humanistycznego kontekstu nauki. W swoim referacie „Składniki diety roślinnej jako remedium na choroby cywilizacyjne” zajęła się wzajemnymi powiązaniem zmian kulturowych i ewolucyjnych w historii naszego gatunku, a zwłaszcza przemianami sposobu odżywiania. W nich właśnie należy szukać przyczyn wielu chorób, a więc problemów z pozoru czysto medycznych. Przykład nieco innego powiązania ewolucjonizmu z naukami humanistycznymi przedstawiła prof. Anna Dąbrowska w referacie „Wpływ nauk przyrodniczych na językoznawstwo XIX wieku”. Był on ilustracją nurtu w językoznawstwie próbującego przedstawić rozwój i różnicowanie się języków, analogicznie do powstawania gatunków drogą doboru naturalnego.

Bardzo konkretnym zagadnieniem zajęła się mgr Anna Maria Kielak („Zaginiony zielnik Elizy Orzeszkowej w zbiorach Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”). Ukazała znaną pisarkę jako głęboko zainteresowaną zachowaniem kultury ludowej poprzez zapisanie nazw ludowych wielu roślin i ich zastosowań medycznych. Powiązanie badań przyrodniczych z zachowaniem i rozwojem kultury narodowej podkreśliła również prof. Wanda Grębecka w wystąpieniu „Problemy ochrony rodzimego

krajobrazu a tożsamość narodowa”. Do tematyki ludowej wiedzy o roślinach powróciła dr Anna Trojanowska w referacie „Święci i zioła w wierzeniach i praktyce polskiej wsi”. Zwróciła uwagę zwłaszcza na bogatą symbolikę religijną i mitologiczną związaną z ziołami, widoczną m.in. w nazewnictwie ludowym roślin. Mgr Piotr Klepacki kontynuował wątek, przedstawiając wyniki swoich badań w prezentacji „Użytkowanie roślin przez mieszkańców wsi sąsiadujących z Magurskim Parkiem Narodowym i Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej” (Fot. 2). Jeszcze jeden aspekt humanistycznego wymiaru nauk przyrodniczych zasygnalizował dr hab. Piotr Köhler w prelekcji „Obszary polarne w dydaktyce Uniwersytetu Jagiellońskiego”. Ukazał w nim długą i czasem zawiłą historię dydaktyki poruszającej temat obszarów polarnych na tle historii odkryć w geografii.

Płynne przejście do drugiego bloku tematycznego konferencji („Natura i sztuka”) zapewniła dr Małgorzata Szafrąńska referatem „Ogrody filozofii. Humanistyczny ogród jako miejsce pracy naukowej”. Przedstawiła w nim ogród renesansowy jako dzieło sztuki ogrodniczej, ale przede wszystkim jako miejsce, w którym rodziły się nowe idee i odkrycia. Zastanowiła się przy tym nad wpływem takiego właśnie miejsca powstawania na kształt nauki. Dwa następne referaty dotyczyły związku traw ze sztuką i kulturą. Pierwszy, prof. Ludwika Freya, traktował o poezji traw – roślin z pozoru niepozornych, a jednak od wieków opiewanych przez poetów. Temat kontynuował prof. Stanisław Kozłowski, w rozważaniach „Bo piękno łąk na to jest”. Centralnym punktem jego referatu była próba odpowiedzi na pytanie, czy współczesne studia wyższe, oprócz czysto praktycznej wiedzy, rozwijają też umiejętność spostrzegania i zachwyty pięknem przyrody. Do tematu roli traw nawiązała też prof. Romana Czapik cytując „pochwałę traw” z *Podróży Guliwera* J. Swifta, w żartobliwy sposób odnosząc ten tekst do roli naukowca we współczesnym świecie. Po zakończeniu części merytorycznej pierwszego dnia konferencji odbył się koncert muzyki ogrodowej grupy „Orfeusz”, a następnie spotkanie

Fot. 1. Uczestnicy konferencji przed Collegium Śniadeckiego UJ (Fot. M. Lankosz-Mróż).

Phot. 1. Participants of the conference in front of the Śniadecki Collegium of the Jagiellonian University (Phot. M. Lankosz-Mróż).

1 – dr Małgorzata Szafrąńska, 2 – prof. Romana Czapiak, 3 – mgr Łukasz Moszkowicz, 4 – mgr Izabela Moszkowicz, 5 – prof. Wanda Grębecka, 6 – mgr Elżbieta Nowotarska, 7 – mgr Teresa Bielska, 8 – prof. Anna Bach, 9 – dr hab. Józef Mitka, 10 – dr Anna Trojanowska, 11 – mgr Rafał Perkowski, 12 – prof. Ludwik Frey, 13 – mgr Ewa Kaczmarzyk, 14 – dr hab. Andrzej Jankun, 15 – prof. Karolina Targosz, 16 – mgr inż. Roman Muranyi, 17 – prof. Bogdan Zemanek, 18 – prof. Alicja Zemanek, 19 – prof. Tomasz Majewski, 20 – mgr Wiesława Frey, 21 – prof. Stanisław Kozłowski, 22 – dr Iwona Arabas, 23 – mgr Rafał Nestorow, 24 – mgr Magdalena Skrabska, 25 – dr Kazimierz Kozak, 26 – mgr Mariola Kukier-Wyrwicka, 27 – prof. Anna Dąbrowska, 28 – dr Hanna Werblan-Jakubiec, 29 – prof. Krzysztof Rostański

Fot. 2. Piotr Klepacki przedstawiający wyniki swoich badań (Fot. M. Lankosz-Mróż).

Phot. 2. Piotr Klepacki presenting his research (Phot. M. Lankosz-Mróż).

towarzyskie w szklarni Ogrodu Botanicznego UJ. Kolejny to dowód na bliskie związki nauk przyrodniczych i kultury.

Początek drugiego dnia konferencji upłynął pod znakiem ilustracji przyrodniczej. Jej historię i wpływ na rozwój botaniki przedstawił doc. Andrzej Jankun w prezentacji zatytułowanej „Znaczenie ilustracji w historii botaniki”. Następnie prof. Alicja Zemanek i prof. Bogdan Zemanek zajęli się szczegółowo analizą wartości naukowej jednego z najlepszych przykładów ilustracji roślin w referacie „Ilustracja botaniczna Renesansu a kształtowanie się wiedzy empirycznej – morfologia roślin na akwarelach z kolekcji *Libri picturati* A18-30”. Prof. Karolina Targosz ukazała szczególne elementy historii ilustracji, przedstawiając referat: „Natura pictrix – antropomorficzne i zoomorficzne orchidee Martina Bernhardiego de Bernitz i Jacoba Breyniusa”, wskazując na częste ukazanie twarzy, homunkulusów i zwierząt jako elementów kwiatów storczyków. Analizą ilustracji zajęła się też mgr Elżbieta Kozdęba-Łojek w referacie „Florilegium jako katalog kwiatów. Prezentacja roślin

na kartach florilegium nowożytnego”. Zwróciła uwagę zwłaszcza na bogatą symbolikę florilegiów będących z pozoru prostymi katalogami kwiatów, a przez to równocześnie na symbolikę elementów ogrodów. Kulturowym uwarunkowaniem ogrodów, choć bardzo odmiennych, zajęła się też prof. Anna Bach w prezentacji „Nauka i sztuka w ogrodach japońskich”. Znaczenie i rozwój symboliki przedstawiła na tle historycznych przemian ogrodów w Japonii, inspirowanych wydarzeniami historycznymi, prądami filozoficznymi i religijnymi. Symbolika religijna była przedmiotem rozważań dr Zofii Włodarczyk („Ornamentyka roślinna w tekstach biblijnych”). Prelegentka starała się zidentyfikować rośliny wspomniane w Biblii i odczytać ich znaczenie symboliczne, a także odnieść je do obecnych w Starym Testamencie opisów budowli. Roślinnym aspektem dekoracji znacznie późniejszych budowli zajęła się też dr inż. Beata Makowska w referacie „Elementy roślinne w dekoracji krakowskich kamienic przełomu XIX i XX wieku i ich spójność z ówczesną myślą architektoniczną”. Prelegentka

podkreśliła przy tym charakterystyczne cechy architektury secesyjnego Krakowa. Analiza symboliki, ale i klimatu intelektualnego początków Renesansu odpowiedzialnego za powstanie „Primavery i Narodzin Wenus” była natomiast przedmiotem wystąpienia dr Danuty Nespiaak zatytułowanego „Sandro Botticelli – od Primavery do Lacrimosy”. Kolejną prezentację „Fotografia przyrodnicza na pograniczu nauki, sztuki i edukacji” przedstawił mgr inż. Roman Muranyi. Zwrócił on uwagę na konieczność, ale i szanse, jakie w docieraniu do szerokiego odbiorcy i edukacji daje fotografia przyrodnicza.

Obecność na spotkaniu specjalistów z różnych dziedzin, mówiących z perspektywy własnych zainteresowań o miejscach styku nauk przyrodniczych z kulturą i sztuką, wskazuje na wspólny humanistyczny mianownik wszystkich badań naukowych. Po pierwsze – poprzez osobę badacza, po drugie – poprzez głęboki wzajemny wpływ, jaki wywierają na siebie nauki przyrodnicze i ścisłe oraz sztuka i humanistyka. I choćby dla uświadomienia prawdziwości tej tezy warto organizować tego typu spotkania na pograniczu.

Kamil KULPIŃSKI

BOTANIKA NA XXII KONGRESIE HISTORII NAUKI (PEKIN, CHINY, 24–30 VII 2005)

Botany in the 22nd International Congress of History of Science (Beijing, China, 24–30 July 2005)

Międzynarodowe Kongresy Historii Nauki organizowane są przez Oddział Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki (International Union of History and Philosophy of Science, Division of History of Science). Pierwszy odbył się w 1929 r. w Paryżu. Od tego czasu co trzy lata (od 1977 r. co cztery) organizowane są w różnych miastach najczęściej Europy i Ameryki Północnej. W Europie Środkowej gościły już w Pradze (1937), w Warszawie i Krakowie (1965 r. – jedyny raz w Polsce), w Moskwie (1971) i w Bukareszcie (1981). Dopiero trzeci

raz kongres odbył się w Azji (po raz pierwszy – w 1953 r. w Jerozolimie, drugi raz – w 1974 r. w Tokio i Kyoto). Obecny, XXII Międzynarodowy Kongres Historii Nauki odbył się w Pekinie w dniach 24–30 lipca 2005 r. Organizatorem był Instytut Historii Nauk Przyrodniczych Chińskiej Akademii Nauk, a przewodniczącym – prof. Liu Dun z tegoż instytutu. Patronat nad kongresem objął Lu Yongxiang, wiceprzewodniczący Stałego Komitetu Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych Chińskiej Republiki Ludowej i prezydent Chińskiej Akademii Nauk oraz prof. prof. Ke Jun i Xi Zezong, członkowie Chińskiej Akademii Nauk.

W kongresie wzięło udział 925 uczestników z 57 państw. Najwięcej, co zrozumiałe, było z Chińskiej Republiki Ludowej (147 osób), nieco mniej ze Stanów Zjednoczonych (123). W grupie państw, które reprezentowane były przez 20–100 uczestników, była Francja (73), Niemcy (70), Japonia (68), Rosja (65), Włochy (36), Wielka Brytania (30), Meksyk (28), Hiszpania i Indie (po 22). Z Polski w kongresie wzięło udział tylko 5 osób, co pod względem liczby uczestników dało 28–30 miejsce (razem z Czechami i Norwegią), za Rumunią (6 osób), a przed Argentyną, Estonią, Nigerią, Serbią i Czarnogórą oraz Turcją (po 4 osoby). Nieliczni przedstawiciele Polski reprezentowali kilka dyscyplin: historię matematyki, historię geografii, historię muzealnictwa naukowego, historię astronomii oraz historię botaniki.

W ciągu trwania kongresu wygłoszono 919 referatów podczas 95 sympozjów tematycznych i zebrań poszczególnych sekcji. Tak ogromna liczba posiedzeń powodowała, że odbywały się równoległe w następujących miejscach: Pałac Przyjaźni, Meeting Hall, Muzeum Nauki i Technologii, Instytut Matematyki Chińskiej Akademii Nauk, Uniwersytet Tsing Hua i Longdu Hotel. Wszystkie te instytucje znajdowały się w niewielkiej, jak na warunki pekińskie, odległości w obrębie tzw. „Doliny Krzemowej”, co niewątpliwie ułatwiało uczestniczenie w wybranych posiedzeniach. Kongres odbywał się pod hasłem: „Globalization and Diversity: Diffusion of Science and Technology Throughout History”

Fot. 1. Plakat XXII Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki.

Phot. 1. Poster of the XXII International Congress of History of Science.

(Fot. 1). Zarówno to hasło, jak i przypadająca w 2005 r. setna rocznica ogłoszenia szczególnej teorii względności oraz hipotezy dotyczącej fotonów, a także miejsce, w jakim odbywał się kongres, miały wpływ na tematykę obrad. Zaprezentowane referaty analizowały wybrane aspekty przenikania nauki i technologii pomiędzy różnymi kulturami w przeszłości i jego wpływ na świat dzisiejszy oraz przyszłość, ze szczególnym uwzględnieniem osiągnięć i roli Alberta Einsteina, czy wzajemnego wpływu Chin i cywilizacji Zachodu.

Wśród 919 referatów tylko 21 (niecałe 2,3%) dotyczyło różnych zagadnień historii botaniki. Najwięcej z nich (4) wygłosili przedstawiciele Niemiec. Uczeni z USA zaprezentowali 3 referaty, z Meksyku – 2, a z Argentyny, Austrii, Brazylii, Estonii, Francji, Grecji, Indii, Polski, Rosji, Szwajcarii, Szwecji, Węgier – po jednym. Niestety, nie były zebrane w jednej sesji (czy sympozjum). Poniżej podaję tytuły wystąpień

związanych z historią botaniki wraz z tematami sympozjów czy posiedzeń sekcji.

Young Scholars' Prize Awarding and Forum

Karin Nickelsen (Szwajcaria) "Botanical illustrations of 18th Century production, content, function".

S.C.¹ 18. Scientific image and colonial higher education

Sciences and empires – Pacific circle
José Augusto Pádua (Brazylia) "The Lisbon Academy and the critique of tropical forest destruction in Brasil".

S.C. 20. Women scientists in the creation of new disciplines

Eva Vamos (Węgry) "The role of the biologist Magda Staudinger in the formation of the

¹ S.C. – sympozja organizowane przez Komisję DHS (Division of History of Science).

new views on macromolecules in the middle of the 20th Century”.

S². 3. The history of international scientific collaboration

Fa–Ti Fan (USA) “Natural history illustration as a site of cultural encounter: the collaboration of British naturalists and Chinese artists”.

S. 17. Scientific knowledge, education and cultural diversity in the Baltic Sea region: North–West–East contacts

Hain Tankler, Algo Rämmer (Estonia) “The scientific cooperation of the Baltic States, 1920–1930”.

S. 20. Comparative history of science: science, medicine, and technology under National Socialism in comparative context

Session 2: Breeding research and politics

Sven Widmalm (Szwecja) “Plant breeding, academic freedom, and right–wing politics. The case of Herman Nilsson–Ehle and Svalöf”; Barbara A. Kimmelman (USA) “Proper breeding: approaches to breeding problems for American imperial expansion, 1880–1980”; Susanne Heim (Niemcy) “Looting for ‘nutritional freedom’. Plant breeding and expansion policy in Nazi Germany”.

Session 3: Coming to terms with medical crimes

Susan Lederer (USA) “Plant breeding in Kaiser–Wilhelm–Institutes during Nazi era”.

S. 22. Diffusion of science and technology: Ottoman Empire and national states

Ioli Vigopoulou (Grecja) “Botanistes, naturalistes, scientifiques, docteurs? soigt voyageurs? dans l’espace grec de l’empire ottoman (XVIe–XIXe siècles)”.

S. 32. International networks, exchange and circulation of knowledge in life sciences, 18th to 20th centuries

Brigitte Hoppe (Niemcy) “Transfer of knowledge on East–Asiatic plants and its diffusion in Europe in early modern times”; Marianne Klemun (Austria) “Austrian botanical collections journeys (1783–1796); expeditions as ne-

works: local intensions – global dimensions”; Nicolas Robin (Niemcy) “Transfer of botanical knowledge around 1800, F. S. Voigt and the French science”.

S.S.³ 10. Modern life sciences

Igor Abdrakhmanov (Niemcy) “Nuclei acid, Lysenko and Soviet scientific journal debate in 1953–1956”; Piotr Köhler (Polska) “Lysenkoism in the satellite countries of the Soviet Union – the case of botany in Poland”; Pablo Lorenzano (Argentyna) “Max Wichura, Gregor Mendel and the willow hybrids”; Yuri N. Vavilov, Victor A. Dragavtsev (Rosja) “N. I. Vavilov’s works on cultivated flora in China and its significance for the world’s plant science”.

S.S. 15. International scientific exchange

Gerardo Sánchez Díaz, Mijangos Díaz, Eduardo Nomeli (Meksyk) “Plants of Asian origin. Adaptation and culture in the west of Mexico”.

S.S. 33. Man and nature

Guoqiang Li (Francja) “Formation du Système botanique de la Chine antique et son contexte social: du 14eme au 4eme siècle avant J.–C.”; Nand L. Jain (Indie) “Botanical science in early Jain scriptures”; Maritza García, Virginia Melo, Cristina Sánchez, Rosa Casillas, Concepción Calvo (Meksyk) “Pre–Hispanic food in Mexican gastronomy”.

Organizatorzy kongresu umożliwili jego uczestnikom zwiedzenie najciekawszych miejsc i muzeów w Pekinie związanych nie tylko z historią chińskiej nauki i techniki (liczne muzea), ale również z chińską historią i kulturą (m.in. Plac Niebiańskiego Spokoju, Zakazane Miasto, parki: Beihai, Jingshan i Yuanmingyuan, Pałac Letni, liczne świątynie, spektakl tradycyjnej opery chińskiej), a poza Pekinem – groby cesarzy z dynastii Ming i słynny Mur Chiński. Uczestnicząc w kongresie mieliśmy codzienny, bezpośredni kontakt z kuchnią chińską, jakże odmienną od europejskiej. Sztuka kulinarna, a także sztuka organizowania przyjęć ma bar-

² S. – sympozja organizowane przez inne grupy.

³ S.S. – naukowe posiedzenia poszczególnych sekcji.

dzo starą i bogatą tradycję w Państwie Środka. Przebieg bankietów oraz zestaw serwowanych dań i związane z nimi doznania kulinarne pozostaną długo w pamięci uczestników XXII Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki w Pekinie.

Piotr KÖHLER

XII MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA EMBRIOLOGICZNA (KRAKÓW, 5–7 WRZEŚNIA 2005)

XII INTERNATIONAL CONFERENCE
ON PLANT EMBRYOLOGY
5-7 SEPTEMBER 2005, CRACOW, POLAND

XII Międzynarodowa Konferencja Embriologii Roślin (XII International Conference on Plant Embryology) odbyła się w Krakowie w dniach 5–7 września 2005 roku. Jest ona kontynuacją cyklicznych, odbywających się co dwa lata konferencji, które w początkach miały charakter konferencji krajowych (I – 1981, Toruń-Bachotek; II – 1984, Kraków; III – 1986, Lublin), następnie przekształciły się w spotkania embriologów z krajów Europy Środkowej (Czechy, Polska, Słowacja), a od 1997 uzyskały status konferencji międzynarodowych. Szerzej o historii spotkań embriologów roślin napisała prof. dr hab. Romana Czapiak w artykule, będącym relacją z XI Międzynarodowej Konferencji Embriologii Roślin (Brno, Czechy, 2003), który ukazał się w tomie 47(3/4) *Wiadomości Botanicznych*.

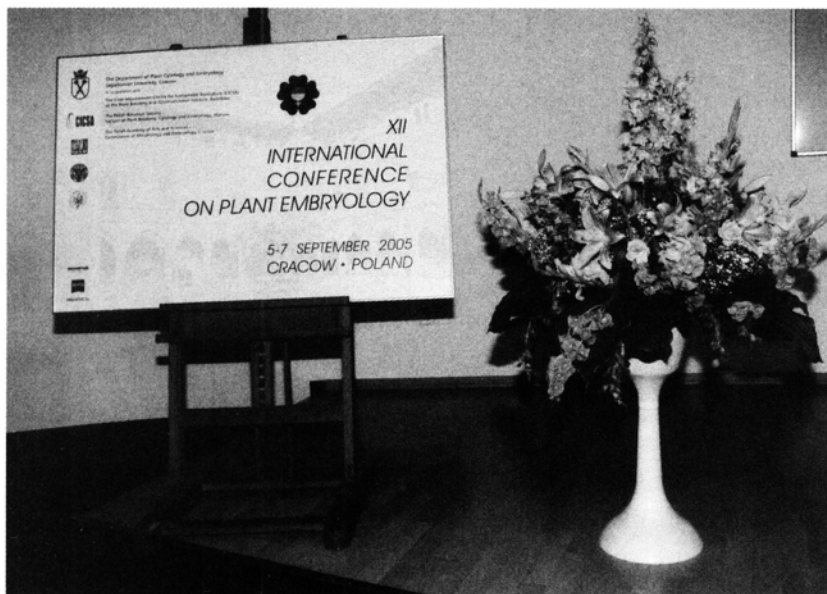
Konferencje embriologiczne są forum wymiany myśli naukowej w dziedzinie szeroko rozumianej embriologii roślin, obejmującej embriologię opisową i eksperymentalną oraz kultury *in vitro* organów roślinnych.

Należy przypomnieć, że IX Międzynarodowa Konferencja Embriologów Roślin odbyła się również w Krakowie w 1999 r. i została zorganizowana przez Zakład Cytologii i Embriologii Roślin Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, a przewodniczącym

Komitetu Organizacyjnego był prof. dr hab. Lesław Przywara, kierownik Zakładu Cytologii i Embriologii Roślin. Profesor Przywara ponownie podjął się zorganizowania konferencji w Krakowie, przyjmując w Brnie zaproszenie od organizatorów XI Międzynarodowej Konferencji Embriologicznej. Pokładał wielkie nadzieje w tej Konferencji, chciał aby miała prawdziwie międzynarodowy charakter. Po powrocie z Brna rozpoczął przygotowania. Zaprosił członków do Krajowego i Międzynarodowego Komitetu, przygotował pierwszy komunikat. Niestety, śmierć przerwała wszelkie przygotowania. Profesor Lesław Przywara zmarł w Krakowie 29 czerwca 2004 r. Uczestniczyłam we wstępnych pracach dotyczących Konferencji, widziałam wielki entuzjazm profesora Przywary i dlatego po Jego śmierci zdecydowałam się podjąć wyzwanie i przy pomocy całego zespołu naszego Zakładu zorganizowaliśmy Konferencję.

Głównym Organizatorem Konferencji był Zakład Cytologii i Embriologii Roślin Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, a Przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego prof. dr hab. Elżbieta Kuta. Współorganizatorami Konferencji było Centrum Ulepszania Roślin Uprawnych dla Zrównoważonego Rolnictwa (CICSA) przy Instytucie Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie, Polska Akademia Umiejętności (Komisja Morfologii i Embriologii) oraz Polskie Towarzystwo Botaniczne (Sekcja Anatomii, Cytologii i Embriologii Roślin).

Zaproszenie do Komitetu Honorowego przyjęli: Prorektor UJ prof. dr hab. Szczepan Biliński, Dziekan Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi prof. dr hab. Kazimierz Krzemień, Dyrektor Centrum Ulepszania Roślin Uprawnych dla Zrównoważonego Rolnictwa (CICSA) przy Instytucie Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie prof. dr hab. Edward Arseniuk, Prezes PAU prof. dr hab. Andrzej Białas, Sekretarz Generalny PAU prof. dr hab. Jerzy Wyrozumski, Prezes PAN prof. dr hab. Jerzy Haber, Przewodniczący Komisji Biologicznej Krakowskiego Oddziału PAN prof. dr hab. Henryk Lach, Dyrektor Instytutu Botaniki UJ prof. dr hab. Adam Zajac, Dyrektor Instytutu Botaniki PAN prof. dr hab. Zbigniew

Fot. 1. Plakat Konferencji.

Phot. 1. Poster of the Conference.

Fot. 2. Zaproszeni goście na ceremonii otwarcia Konferencji w sali obrad w Pałacu Larischa. Pierwszy rząd od lewej: dr Jan J. Wójcicki, dr hab. Stefania Loster, prof. dr hab. Adam Zając, prof. Mauro Cresti, dr hab. Elżbieta Haduch (prodziekan Wydziału BiNoZ), dr Maria Antonietta Germaná, prof. dr hab. Jan Rybczyński (Fot. A. Mróz).

Phot. 2. Invited guests on the opening ceremony in Larisch Palace. First row from left: dr Jan J. Wójcicki, dr hab. Stefania Loster, prof. dr hab. Adam Zając, prof. Mauro Cresti, dr hab. Elżbieta Haduch (Vice-Dean of the Faculty of Biology and Earth Sciences), dr Maria Antonietta Germaná, prof. dr hab. Jan Rybczyński (Phot. A. Mróz).

Fot. 3. Powitanie gości w stylowych wnętrzach sal reprezentacyjnych Pałacu Larischa. Pierwszy rząd od lewej: prof. Rod Scott, prof. Thomas Dresselhaus, prof. dr hab. Elżbieta Kuta, prof. dr hab. Janusz Zimny, dr hab. Andrzej Jankun, prof. Tatyana Batygina, prof. Elisabeth Matthys-Rochon (Fot. A. Mróz).

Phot. 3. Opening Ceremony in the Larisch palace. First row from left: prof. Rod Scott, prof. Thomas Dresselhaus, prof. dr hab. Elżbieta Kuta, prof. dr hab. Janusz Zimny, dr hab. Andrzej Jankun, prof. Tatyana Batygina, prof. Elisabeth Matthys-Rochon (Phot. A. Mróz).

Mirek, oraz profesorowie Romana Czapik (UJ), Alicja Górską-Brylass (UMK, Toruń) i Wincenty Kilarski (UJ).

W skład komitetu krajowego weszli: prof. dr hab. Józef Bednara (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), prof. dr hab. Elżbieta Bednarska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), dr Jerzy Bohdanowicz (Uniwersytet Gdański), prof. dr hab. Maria Charzyńska (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Romana Izmałow (Uniwersytet Jagielloński, Kraków), dr hab. Andrzej Jankun (Uniwersytet Jagielloński, Kraków), dr hab. Andrzej Joachimiak (Uniwersytet Jagielloński, Kraków), prof. dr hab. Maria Kwiatkowska (Uniwersytet Łódzki, Łódź), prof. dr hab. Jolanta Małuszyńska (Uniwersytet Śląski, Katowice), prof. dr hab. Anna Majewska-Sawka (Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin, Bydgoszcz), dr Maria Kościńska-Pająk (Uniwersytet Jagielloński, Kraków), dr Marzena Popielarska (Sekretarz), prof. dr hab. Jan J. Rybczyński

(Polska Akademia Nauk, Warszawa), prof. dr hab. Maciej Zenkteler (Uniwersytet Adama Mickiewicza, Poznań), prof. dr hab. Janusz Zimny (Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin, Radzików).

Komitet międzynarodowy reprezentowali naukowcy z renomowanych ośrodków naukowych świata, profesorowie: Beáta Barnabás (Węgierska Akademia Nauk, Martonvásár, Węgry), Borut Bohanec (Uniwersytet w Ljublanie, Slovenia), Mauro Cresti (Uniwersytet w Sienie, Włochy), Jaroslava Dubová (Uniwersytet Masaryka, Brno, Republika Czeska), Oľga Erdelská (Słowacka Akademia Nauk, Bratysława), Anna Koltunov (CSIRO, Glen Osmond, Australia), Erhard Kranz (Uniwersytet w Hamburgu, Niemcy), Elisabeth Matthys-Rochon (RDP, ENS, Lyon, Francja), Val Raghavan (Uniwersytet Stanu Ohio, Columbus, U.S.A.), Scott D. Russell (Uniwersytet w Oklahoma, Norman, U.S.A.), Vipen K. Sawhney (Uniwersytet w Saskatchewan, Saskatoon, Kanada),

Meng-xiang Sun (Uniwersytet w Wuhan, Chiny), Michiel T. M. Willemse (Akademia Rolnicza, Wageningen, Holandia).

Konferencja nie mogłaby się odbyć bez finansowego wsparcia różnych instytucji i firm. Dzięki hojności Ministerstwa Informatyzacji i Nauki, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Centrum Ulepszania Roślin Uprawnych dla Zrównoważonego Rolnictwa (CICSA) przy Instytucie Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie, Polskiej Akademii Umiejętności, oraz firmom: Carl Zeiss Sp. z o.o., Poznań, Olympus Polska Sp. z o.o., Warszawa, PRECOPTIC Co., Warszawa, udało się wydać trzy publikacje związane z Konferencją, zorganizować imprezy towarzyszące Konferencji, oraz wynająć salę audytorijną na obrady w samym centrum Starego Miasta.

Abstrakty doniesień konferencyjnych zostały wydane jako suplement do tomu 47 *Acta Biologica Cracoviensia Series Botanica* (suplement jest dostępny w formie elektronicznej na stronie internetowej czasopisma: <http://www.ib.uj.edu.pl/abc/abc.htm>). Ponadto na Konferencję został przygotowany specjalny tom (Vol. 47/1 *Acta Biologica Cracoviensia Series Botanica*) dedykowany Profesorowi Przywarze. Do udziału zaprosiliśmy naukowców z całego świata, którzy znali Profesora Przywarę i pracują w dziedzinach bliskich zainteresowaniom naukowym Zmarłego. Tom ten, zawierający 30 prac, wyraz uznania i pamięci dla Profesora Przywary, został wręczony na ceremonii otwarcia Konferencji żonie profesora, dr Emilii Przywarze, przez prof. dr hab. Macieja Zenktelea z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydanie tomu na wysokim poziomie merytorycznym i edytorskim było możliwe dzięki wsparciu finansowemu udzielonemu przez Uniwersytet Jagielloński, Ministerstwo Nauki i Informatyzacji oraz Polską Akademię Umiejętności. Prace zamieszczone w tomie oraz artykuł wspominający życie i działalność naukową Profesora Przywary są dostępne w formie plików pdf na stronie internetowej czasopisma (adres strony jak wyżej).

W konferencji udział wzięło ponad 140 naukowców, reprezentujących ośrodki naukowe 25

krajów świata z 4 kontynentów: Ameryka Północna (Kanada, Stany Zjednoczone), Azja (Indie, Chiny, Japonia), Australia, Europa (Anglia, Austria, Belgia, Białoruś, Czechy, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Litwa, Niemcy, Norwegia, Polska, Portugalia, Rosja, Słowacja, Szwajcaria, Węgry, Włochy).

Obrady dotyczące różnych aspektów embriologii roślin odbywały się w 5 wydzielonych sesjach: (1) *Flowering and floral organ development; Microsporogenesis and pollen development – Kwitnienie i rozwój organów kwiatowych; Mikrosporogeneza i rozwój pyłku* (przewodniczący: Maria Charzyńska, Maria Antonietta Germaná, Mauro Cresti), (2) *Megasporogenesis and megagametophyte development – Megasporogeneza i rozwój megagametofitu* (przewodniczący: Elisabeth Matthys-Rochon, Maciej Zenktelea), (3) *Embryology and genetically modified plants – Embriologia i rośliny zmodyfikowane genetycznie* (przewodniczący: Jaroslava Dubová, Janusz Zimny), (4) *Pollination and incompatibility; Fertilization, embryogenesis, endosperm formation and seed development – Zapylenie i niezgodność; Zapłodnienie, Embriogeneza, powstawanie bielma i rozwój nasion* (przewodniczący: Jolanta Małuszyńska, Erhard Kranz), (5) *Embryogenesis in the absence of sex – Embriogeneza bez udziału gamet* (przewodniczący: Renata Śnieżko, Val Raghavan; Romana Izmailow, Rod Scott) oraz sesja posterowa (przewodniczący: Anna Majewska-Sawka, Viben Sawhney). Wygłoszono 18 półgodziny zaproszonych wykładów (3–4 w każdej sekcji) oraz 22 krótkie (15 min.) prezentacje ustne. W sesji posterowej zaprezentowano 71 doniesień w formie plakatów.

Poziom merytoryczny konferencji był bardzo wysoki, o czym świadczą prezentacje. Wykłady wygłoszili profesorowie będący najwyższej klasy specjalistami w dziedzinie embriologii roślin: Béata Bárnabas (Węgierska Akademia Nauk), Dirk Becker (Uniwersytet w Hamburgu), Mauro Cresti i Silvia Romagnoli (Uniwersytet w Sienie), Thomas Dresselhaus (Uniwersytet w Hamburgu), John Harada (Uni-

wersytet Kalifornijski, Davis), Jerzy Jendrośka (Uniwersytet w Opolu), Gerd Jürgens (Uniwersytet w Tübingen), Erhard Kranz (Uniwersytet w Hamburgu), Jochen Kumlehn (Institute of Plant Genetics and Crop Plant Research, Gatersleben), Elisabeth Matthys-Rochon (RDP ENS Lyon), Val Raghavan (Uniwersytet Stanu Ohio, Columbus), Vipen Sawhney (Uniwersytet w Saskatchewan, Saskatoon), Scott Russell (Uniwersytet Oklahoma, Norman), Rod J. Scott (Uniwersytet w Bath), Tomasz Twardowski (Polska Akademia Nauk, Poznań), David Twell (Uniwersytet w Leicester, Leicester) i Maciej Zenkeler (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu). W porównaniu z zagadnieniami prezentowanymi na ostatniej, XI Międzynarodowej Konferencji Embriologicznej w Brnie pod tytułem "Plant Reproduction: From Mendel to Molecular Biology", prezentacje obecnej Konferencji ujawniły dalszy rozwój badań na poziomie molekularnym, wskazując tym samym na trendy w badaniach embriologicznych roślin w XXI wieku. Nie oznacza to oczywiście zaniechania badań z zakresu klasycznej embriologii opisowej, które były przedstawiane również na Konferencji. Nie ulega wątpliwości, że wyniki te stanowią podstawę do zawansowanych badań molekularnych. Można było zaobserwować dalszy postęp w poznaniu genetycznych, biochemicznych i molekularnych mechanizmów leżących u podstaw zjawisk reprodukcyjnych u roślin rozmnażających się seksualnie i apomiktycznie. Zidentyfikowano kolejne mutacje zaburzające rozwój męskiego i żeńskiego gametofitu, zarodka i bielma. Badania te są niezwykle ważne, bowiem prowadzą do poznania genów i białek (jako ich produktów) uczestniczących w rozmnażaniu roślin kwiatowych. Wydaje się, że jesteśmy coraz bliżej odtworzenia całej sekwencji zdarzeń towarzyszących kolejnym etapom rozmnażania. Ważnym zagadnieniem, budzącym zainteresowanie naukowców jest rola imprintingu genomowego w rozwoju bielma u roślin kwiatowych. Rola tego zjawiska jest stosunkowo dobrze poznana w rozwoju zarodka u zwierząt. Ostatnio notowany jest znaczący postęp w poznaniu mechanizmów imprintingu

genomowego u roślin. Z tego zakresu badań były również prezentowane niezwykle ciekawe doniesienia.

W programie Konferencji znalazła się specjalna sesja poświęcona roślinom zmodyfikowanym genetycznie i problemom prawnym z tym związanych. Zdecydowaliśmy się na wydzielenie takiej sesji ze względu na to, że w badaniach embriologicznych coraz częściej wykorzystuje się rośliny zmodyfikowane genetycznie. Wykłady pt.: *Legal framework for controlling GMOs* oraz *Legal and social aspects of biotechnology development* spotkały się z dużym zainteresowaniem uczestników, czemu dała wyraz prof. Elisabeth Matthys-Rochon z Francji.

W sesji posterowej został wybrany najlepszy poster dla każdej sesji, a autorów nagrodzono dyplomami. Dla sesji (1) był to poster zatytułowany *Distribution of poly(A)RNA and splicing machinery elements in mature pollen grains and in vitro growing pollen tubes of Hyacinthus orientalis L.* autorstwa K. Zienkiewicz, D. J. Smoliński, E. Bednarska, dla sesji (2) *Different pathways of embryo sac development in Galinsoga parviflora Cav.* autorstwa J. Pietrusiewicz, M. Domaciuk, J. Bednara, dla sesji (3) *The sporogenous tissue and tapetum of transgenic tobacco plants (Nicotiana tabacum L.) with different levels of the histone H1 variants* autorstwa J. Ślusarczyk, A. Wierzbicki, T. Tykarska, A. Jerzmanowski, M. Kuras, dla sesji (4) *A technique to study polarity issues during early steps of zygote development in wheat (Triticum aestivum L.)* autorstwa Z. Pònya, W. Wang, M. Cresti, oraz dla sesji (5) *Temporal and spatial distribution of pectin and arabinogalactan epitopes during androgenesis from wheat anther callus* autorstwa R. Konieczny, J. Świerczyńska, A. Czaplicki, J. Bohdanowicz.

Miejscem obrad konferencji była sala audytorijna Wydziału Prawa UJ w Pałacu Larischa przy ul. Brackiej 12. Na imprezy towarzyszące wybraliśmy zabytkowe wnętrza, stwarzające specjalny klimat. Powitanie uczestników Konferencji odbyło się w stylowych salach reprezentacyjnych Pałacu Larischa. Na uroczystą kolację zaprosiliśmy gości do wspianiałych sal *Collegium*

Maius – Stuba Communis i *Libraria*. W czasie bankietu goście mieli możliwość zwiedzenia sal muzealnych. Ten wieczór zostanie z całą pewnością na długo w pamięci naszych gości. Spotkanie zaszczylił swoją obecnością Prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego Prof. dr hab. Szczepan Biliński. Wielką przyjemność sprawiła uczestnikom Konferencji nocna przejażdżka meleksami po uliczkach krakowskiego Starego Miasta i dawnej dzielnicy żydowskiej Kazimierz, zakończona kolacją przy dźwiękach nastrojowej muzyki klezmerskiej.

Na zakończenie Konferencji odbyła się wycieczka w Pieniny połączona ze spływem Dunajcem. Podziwianie Pienin w barwach jesieni przy wspaniałej słonecznej pogodzie było niezwykle atrakcją dla uczestników.

Podsumowując, należy stwierdzić, że XII Międzynarodowa Konferencja Embriologiczna miała wymiar prawdziwie międzynarodowy

i była na wysokim poziomie merytorycznym. Dała możliwość, szczególnie młodym naukowcom, wysłuchania referatów wybitnych embriologów, mistrzów w tej dziedzinie, umożliwiła dyskusje, jak również pozwoliła na nawiązanie wielu znajomości, które już zaowocowały współpracą naukową.

Sukces tej Konferencji jest wynikiem wspólnych wysiłków wielu osób: członków Komitetów, wykładowców, którzy przyjmując zaproszenie zapewnili wysoki merytoryczny poziom, współorganizatorów, sponsorów oraz uczestników, którzy zechcieli wziąć udział w Konferencji i zaprezentować wyniki swoich badań. Korzystając z okazji chciałabym osobście wszystkim gorąco podziękować. Dziękuję prof. dr hab. Marii Charzyńskiej, prof. dr hab. Józefowi Bednarze, prof. dr hab. Janowi Rybczyńskiemu, prof. dr hab. Januszowi Zimmemu za wielogodzinne dyskusje dotyczące organiza-

Fot. 4. Uroczysta kolacja w zabytkowych wnętrzach *Stuba Communis* w *Collegium Maius* (Fot. A. Mróz).

Phot. 4. Conference party in *Stuba Communis* in *Collegium Maius* (Phot. A. Mróz).

eji Konferencji. W małych roboczych grupach, aby nie absorbować wszystkich członków Komitetu Organizacyjnego, spotykaliśmy się w Krakowie wielokrotnie w gronie członków Komitetu z naszego Zakładu – prof. dr hab. Romany Izmailów i dr hab. Andrzeja Jankuna. Specjalne podziękowania składam moim kolegom z Instytutu Fizjologii Roślin PAN w Krakowie, prof. dr hab. Franciszkowi Dubertowi, prof. dr hab. Stanisławowi Grzesiakowi i doc. dr hab. Andrzejowi Skoczowskiemu za niezwykłą życzliwość oraz dzielenie się swoimi doświadczeniami organizacyjnymi. Dziękuję również moim koleżankom i kolegom z Zakładu Cytologii i Embriologii Roślin, za wszechstronną pomoc. Praca jaką włożyła dr Marzena Popielarska, Sekretarz Konferencji, była ogromna i bardzo stresująca, ale została doceniona przez uczestników. Dr Grzegorz Góralski poświęcił wiele czasu przygotowując i uzupełniając stronę internetową Konferencji. Doktorantki naszego Zakładu, panie mgr Monika Bożek i Aneta Siuta z poświęceniem przygotowały materiały konferencyjne i wiele godzin spędziły w recepcji. Za pomoc w różnych sprawach organizacyjnych dziękuję również dr Halinie Ślesak, dr Tomaszowi Ilnickiemu, dr Robertowi Koniecznemu, mgr Marii Piłarskiej, mgr Bartoszewi Płachno i mgr Monice Siwek. Wydanie dodatkowego, specjalnego tomu dedykowanego pamięci zmarłego Profesora Przywary było ogromnym i bardzo pracochłonnym zajęciem. Bez pomocy dr Marii Pająk, Sekretarza Redakcji *ABC Ser. Botanica* byłoby to niemożliwe.

Dziękuję również mgr Elżbiecie Nowotarskiej z Ogrodu Botanicznego UJ za wspaniałe dekoracje kwiatowe, które zachwyciły gości, oraz panu Andrzejowi Mrozowi za doskonały serwis fotograficzny.

Następna, XIII Międzynarodowa Konferencja Embriologii Roślin w 2007 r. odbędzie się prawdopodobnie w Sankt Petersburgu w Rosji. Zaproszenie do zorganizowania przyjęła prof. Tatiana Batygina z Instytutu Botaniki im. V. L. Komarova w Sankt Petersburgu.

Elżbieta KUTA

PIĘKNIE WYDANY PROGRAM SPOTKANIA

Attractive edition of a session program

Druga sesja z cyklu „Przyroda – Nauka – Kultura” odbyła się 23–24 września 2005 roku w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego pod hasłem „W poszukiwaniu jedności nauki i sztuki”. Na razie został po niej ślad w postaci pięknie wydanego programu spotkania ze streszczeniami poszczególnych referatów. Referaty grupują się wokół dwu zagadnień: „Humanistyczny kontekst nauk przyrodniczych” oraz „Nauka i sztuka”.

PRZYRODA

NAUKA

KULTURA

II

23 – 24 września 2005

OGRÓD BOTANICZNY UJ

Kraków, ul. Kopernika 27

Większość streszczeń to jedno- lub dwustronicowe eseje o dużej wartości literackiej, a nie suche „abstrakty” informujące, o czym będzie mowa. Każde streszczenie ozdobione jest jednym z dwudziestu dwu wytwornych ekslibrisów o tematyce botanicznej autorstwa Krzysztofa Kmiecica. Całość odzwierciedla nastrój panujący na sesji. Redaktor tego wzorcowo wydanego programu pozostał anonimowy.

Organizatorami sesji byli: Ogród Botaniczny Instytutu Botanicznego UJ oraz Sekcja Historii Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Można się spodziewać, że tom, jaki ma być wydany z tekstami całych referatów, będzie bardzo interesujący.

Jadwiga SIEMIŃSKA

**SPRAWOZDANIE Z XXI ZJAZDU
LICHENOLOGÓW POLSKICH
(BIAŁYSTOK–GONIĄDZ,
13–16 WRZEŚNIA 2005)**

**XXI Conference of Polish Lichenologists
(Białystok–Goniądz, Poland, 13–16 September 2005)**

XXI Zjazd Lichenologów Polskich odbył się w dniach 13–16.09.2005 roku w Białymstoku i Goniądzu. Konferencję i towarzyszące jej warsztaty terenowe zorganizowane zostały przez Sekcję Lichenologiczną Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Instytut Biologii Uniwersytetu w Białymstoku oraz Biebrzański Park Narodowy. Honorowy patronat objęli dr hab. Jan R. E. Taylor, dyrektor Instytutu Biologii oraz mgr inż. Adam Sienko, dyrektor Biebrzańskiego Parku Narodowego. Bezpośrednio pracami organizacyjnymi kierowali prof. dr hab. Jan Bystrek i dr Katarzyna Kolanko.

W spotkaniu uczestniczyło 26 lichenologów z różnych ośrodków naukowych w Polsce (Akademia Podlaska w Siedlcach, Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku, Akademia Świętokrzyska w Kielcach, Akademia Pedagogiczna w Krakowie, Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN w Krakowie, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Wrocławski) oraz członek zagraniczny Sekcji Lichenologicznej, prof. Mark Seaward z Bradford University w Wielkiej Brytanii.

Zjazd rozpoczął się sesją naukową, zatytułowaną „Porosty w krajobrazie Polski”, która miała

miejsce 13 września 2005 r. w Instytucie Biologii w Białymstoku. W obradach, oprócz uczestników udział wzięli zaproszeni goście z dyrekcji BPN oraz dr hab. Jan R. E. Taylor, który jako gospodarz zaprezentował na wstępie kierunki badawcze i dorobek naukowo-dydaktyczny Instytutu. Kolejne części sesji prowadzili prof. dr hab. Ewa Bylińska, prof. dr hab. Jan Bystrek i dr hab. Krystyna Czyżewska.

Podczas głównej części obrad wygłoszono 14 referatów naukowych i przedstawiono dwa postery. Z kolejnymi sześcioma plakatami, nawiązującymi do hasła konferencji, uczestnicy Zjazdu mogli zapoznać się następnego dnia, po przyjeździe do Goniądza. Prezentowane opracowania dotyczyły m.in. oceny aktualnej znajomości lichenobioty Polski (prof. dr hab. W. Fałtynowicz) i Karkonoszy (dr M. Kossowska), charakterystyki występowania porostów w obrębie obszarów chronionych (w Babiogórskim Parku Narodowym – dr U. Bielczyk; w piętrze kosodrzewiny na Babiej Górze – mgr M. Węgrzyn) oraz na terenach użytkowanych przez człowieka (w krajobrazie rolniczym Niziny Warmińskiej – mgr R. Szymczyk, w granicach pojedynczej osady na Pomorzu Zachodnim – dr I. Izydorek, w Parku Szczytnickim we Wrocławiu – mgr M. Dimos). Kilka referatów i posterów zawierało dane dotyczące rozmieszczenia stanowisk gatunków rzadkich i zagrożonych (w rezerwacie Spała w Puszczy Pilickiej – dr hab. K. Czyżewska, na terenie miasta Olsztyna – dr D. Kubiak, w Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich – mgr M. Hachułka) oraz występowania i charakterystyki wybranych taksonów (*Lecanora flotowiana* – dr L. Śliwa, *Leucocarpia biatorella* – prof. dr hab. J. Kiszka, *Ochrolechia* spp. – dr M. Kukwa, *Opegrapha* spp. – dr A. Wieczorek). Oddzielny nurt stanowiły prezentacje związane z przekształceniami lichenobioty (różnych siedlisk na terenie aglomeracji miejskiej Kielc – dr A. Łubek, epifitów w Karkonoskim Parku Narodowym – mgr K. Szczepaniak) oraz wykorzystaniem porostów w ocenie stopnia antropogenicznych przemian środowiska naturalnego (prof. M. Seaward). Przedstawiony został również referat na temat zmienności gene-

tycznej fotobiontów *Protoparmeliopsis muralis* (dr B. Guzow-Krzemińska).

W programie sympozjum znalazły się dwa wystąpienia okolicznościowe poświęcone mistrzowi lichenologów polskich, prof. dr hab. Januszowi Nowakowi, zmarłemu w grudniu 2004 r. Przewodniczący Sekcji Lichenologicznej PTB, prof. dr hab. Józef Kiszka podsumował osiągnięcia naukowe Profesora, dr Urszula Bielczyk przygotowała galerię fotografii ilustrującą wspomnienia o jego życiu i pasjach. Uczestnicy Zjazdu uczcili pamięć Profesora symboliczną minutą ciszy.

W przerwie sesji referatowej można było zwiedzić Muzeum Przyrodnicze im. prof. Andrzeja Myrchy w Instytucie Biologii, zawierające m.in. interesującą kolekcję paleontologiczną. Pracowity pierwszy dzień Zjazdu (obrazy trwały z niewielkimi przerwami od godz. 10:00 do 19:00), zakończyło spotkanie uczestników na uroczystej kolacji w miejscu zakwaterowania w domu studenckim. Obsługa dbająca o nasze „gastronomiczne zaopatrzenie” przygotowała wyjątkowo smakowite niespodzianki, których zalety długo jeszcze komentowaliśmy.

Zajęcia zrealizowane następnego dnia, 14 września, stanowiły wprowadzenie do drugiej części Zjazdu, zaplanowanej jako warsztaty terenowe pod hasłem „Biebrzański Park Narodowy ostoją porostów”. Rozpoczęły się wycieczką po grobli „barwickiej” w Południowym Basenie Biebrzy, podczas której uczestnicy słuchając objaśnień przewodnika, podziwiali z wież widokowych piękne, jesienne nadbiebrzańskie pejzaże. Następnie lichenolodzy odwiedzili Ośrodek Edukacyjny w siedzibie Parku w Osowcu, gdzie odbyła się projekcja filmu i prelekcja mgr inż. Andrzeja Grygoruka na temat wartości przyrodniczych oraz działalności edukacyjnej Parku.

Po zakwaterowaniu w hotelu „Zbyszko” w Goniądzu uczestnicy Zjazdu wzięli udział w drugiej części sesji posterowej i spotkaniu przygotowującym zespoły do pracy w terenie. Dzień zakończyło ognisko, w trakcie którego lichenolodzy mieli okazję skosztować regional-

nych smakołyków i wykazać się znajomością szerokiego repertuaru pieśni na różne okazje.

Warsztaty terenowe odbyły się 15 i 16 września na terenie Środkowego i Południowego Basenu Biebrzy. Celem wspólnych badań było zgromadzenie jak najobszerniejszych danych, charakteryzujących występowanie porostów i grzybów naporostowych w obrębie granic Parku. Uzupełnią one istniejące do tej pory nieliczne informacje na temat zróżnicowania gatunkowego i ekologicznego lichenobioty tego obszaru. Na każdym z 12. opracowanych zespołowo stanowisk wyznaczano punkty badawcze (4 do 11), na których wykonano spisy gatunków porostów oraz pobrano próbki niezbędne do oznaczenia niektórych taksonów w laboratorium. Gromadzono informacje nie tylko o rozmieszczeniu gatunków, ale także – w miarę możliwości, o ich frekwencji i obfitości. Założono, że uzyskane wyniki pozwolą na wstępną ocenę zagrożenia porostów w Biebrzańskim Parku Narodowym.

Uczestnicy warsztatów wyposażeni w prowiant, gorącą kawę i nieodzowne na biebrzańskich bagnach kalosze byli dowożeni na stanowiska przez pracowników Parku. Pierwszy dzień badań był pogodny i zaowocował zebraniem dużej ilości danych. Niestety drugiego dnia pogoda nie dopisała; strugi deszczu mocno ograniczyły czas działania kilku zespołów pracujących w najtrudniejszym terenie. Obydwa wieczory po powrocie z terenu zespoły badawcze poświęciły na porządkowanie materiałów i ustalenie wspólnej metodyki archiwizowania danych.

Obserwacje wykonane w trakcie zbioru materiałów pozwalają przypuszczać, że lichenobiota opracowanego obszaru jest dość bogata i zróżnicowana. Podczas wstępnej analizy zebranych okazów zidentyfikowano kilkanaście interesujących i rzadkich w Polsce gatunków. Wyniki badań zostaną przygotowane do publikacji pod koniec 2006 roku.

Oficjalnie, w imieniu Zarządu Sekcji Lichenologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego oraz wszystkich uczestników XXI Zjazdu Lichenologów Polskich, składam serdeczne po-

dziękowania wszystkim osobom i instytucjom, które pomagały w organizacji tego spotkania, szczególnie Panu prof. dr hab. Janowi Bystrkowskiemu i Pani dr Katarzynie Kolanko, kierującym całością przygotowań, Panu dr hab. Janowi R. E. Taylorowi, dyrektorowi Instytutu Biologii Uniwersytetu w Białymstoku i pracownikom Instytutu za wszechstronne wsparcie, zwłaszcza podczas sesji naukowej oraz mgr inż. Adamowi Sienko, dyrektorowi Biebrzańskiego Parku Narodowego i pracownikom Parku za wielką życzliwość i zrozumienie naszych potrzeb, nieodpłatne przekazanie materiałów konferencyjnych uczestnikom Zjazdu, a także za pomoc w zorganizowaniu zarówno miejsc badawczych, jak i środków transportu podczas warsztatów terenowych.

Przed zakończeniem Zjazdu sami uczestnicy gorąco podziękowali bezpośrednim organizatorom za umożliwienie poznania piękna biebrzańskiej przyrody i spotkania w gronie przyjaciół oraz wspólnej pracy. Szczególne wyrazy uznania i album z pamiątkowym wpisem przekazaliśmy Kasi Kolanko, której starania i olbrzymia praca przyczyniły się do sprawnego przeprowadzenia wszystkich etapów Zjazdu. Jej wielka dbałość o zapewnienie nam wszelkich wygód i atrakcji była niezwykła i na długo pozostanie w naszej w pamięci.

Anna ZALEWSKA

Z ŻYCIA PTB POLISH BOTANICAL SOCIETY NEWS

CZASOPISMA POLSKIEGO TOWARZYSTWA
BOTANICZNEGO

The Polish Botanical Society as a Publisher

Polskie Towarzystwo Botaniczne jest wydawcą siedmiu czasopism. Na kadencję 2005–2007 powołano następujące składy redakcji i rad redakcyjnych:

ACTA SOCIETATIS BOTANICORUM POLONIAE

Adres Redakcji: Katedra Botaniki i Fizjologii Roślin AR, ul. Cybulskiego 32, 50-205 Wrocław, e-mail: asbp@biol.uni.wroc.pl, poljourbot@biosfera.biol.uni.wroc.pl; **Sekretariat:** pl. M. Borna 9, 50-204 Wrocław, tel. [071] 375-94-77

Redaktor Naczelny: prof. dr hab. Jerzy Fabiszewski, Katedra Botaniki i Fizjologii Roślin AR, ul. Cybulskiego 32, 50-205 Wrocław, tel. [071] 322-86-14, e-mail: jfab@ozi.ar.wroc.pl; **Zastępca Redaktora:** prof. dr hab. Beata Zagórska-Marek (UWr, Wrocław); **Sekretarz Redakcji:** dr Jan Koniarek (AR, Wrocław); **Członkowie Redakcji:** prof. dr hab. Jan Kopcewicz (UMK, Toruń), prof. dr hab. Bronisława Morawiecka (UWr., Wrocław), prof. dr hab. Stefan Zajęczkowski (SGGW, Warszawa).

Rada Redakcyjna: przewodniczący prof. dr hab. Tomasz J. Wodzicki (SGGW, Warszawa); vice przewodniczący – prof. dr hab. Andrzej Jerzmanowski (UW, Warszawa), prof. dr hab. Zbigniew Mirek (Instytut Botaniki PAN, Kraków); członkowie – prof. dr hab. Elżbieta Bednarska (UMK, Toruń), prof. dr hab. Jaromir Budzianowski (AM, Poznań), prof. dr hab. Bożenna Czarnecka (UMCS, Lublin), prof. dr hab. Zbigniew Dzwonko (UJ, Kraków), prof. dr hab. Edward Gwóźdź (UAM, Poznań), prof. dr hab. Zygmunt Hejnowicz (UŚI, Katowice), prof. dr hab. Jacek Herbich (UG, Gdańsk), prof. dr hab. Andrzej Joachimiak (UJ, Kraków), prof. dr hab. Alina Kacperska-Lewak (UW, Warszawa), prof. dr hab. Zygmunt Kaczmarek (IGR PAN, Poznań), prof. dr hab. Jan Kopcewicz (UMK, Toruń), prof. dr hab. Wanda Krajewska (UŁ, Łódź), prof. dr hab. Maria Ławrynowicz (UŁ, Łódź), prof. dr hab. Ewa Łojkowska (UG, Gdańsk), prof. dr hab. Jolanta Małuszyńska (UŚ, Katowice), prof. dr hab. Anna Medwecka-Kornaś (UJ, Kraków), prof. dr hab. Leon Mejnartowicz (Instytut Dendrologii PAN, Kórnik), prof. dr hab. Marian Michniewicz (UMK, Toruń), prof. dr hab. Maria J. Olszewska (UŁ, Łódź), doc. dr hab. Jerzy